

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ : ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР ТА ПІДВИЩЕННЯМ ПОДАТКОВОЇ СВІДОМОСТІ

Ключові слова: податкова політика, податкова система, податкове законодавство, пряме оподаткування, податкова свідомість, податок на додану вартість, адміністрування податків.

У сучасних глобальних економічних умовах податкова політика стає ключовим чинником економічного розвитку багатьох країн, і це питання особливо актуальне для України, яка активно прагне зміцнити свої позиції в Європейському співтоваристві. Завдяки відкритому економічному простору та готовності наближення до європейських стандартів, Україна була активною в розробці та впровадженні податкової стратегії у відповідності до вимог євроінтеграції. Ця динамічна еволюція податкової системи створила для країни виклики та можливості, які вимагали ретельного аналізу та збалансування світових стандартів, національних інтересів та ефективного економічного розвитку. Тому, питання інтеграції України в ЄС на сьогодні залишається актуальним та стратегічним, як і гармонізація податкової політики держави відповідно до норм ЄС [1].

Ключовим напрямком розвитку України на шляху до євроінтеграції є поліпшення фіскального механізму та узгодження податкового законодавства, яке спрямоване на збільшення конкурентоспроможності національної економіки [2]. Податкова гармонізація означає вирівнювання податкового законодавства різних країн для оптимізації їх спільного функціонування з урахуванням спільних завдань економічного характеру. Важливо відзначити, що цей процес не обов'язково включає повну уніфікацію податкових систем [4]. 1993 рік ознаменовано оголошенням Україною своєї спрямованості на проєвропейську політику. Це визначило початок шляху країни до інтеграції з Європою [2]. Роки прагнень та зусиль України у напрямі європейської інтеграції призвели до історичної події – отримання статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу (далі, ЄС).

Однак, як країна-кандидат, Україна зобов'язана здійснити ряд євроінтеграційних заходів, зокрема внесення необхідних змін до податкового законодавства. Система оподаткування ЄС складається з прямого оподаткування, за яке відповідають держави-члени, і непрямого оподаткування, що регулює вільний рух товарів та надання послуг на єдиному ринку. Важливо також враховувати правила адміністративної співпраці, які гарантують ефективне функціонування податкової системи [3]. Кожна країна має свій власний комплекс податків, зборів, відрахувань і платежів, які в сукупності формують податкову систему. Ця структура відіграє важливу роль у визначенні економічного розвитку країни.

Порівняно з податковою системою України європейські податкові системи мають значні переваги [4]. Приєднання до ЄС вимагає автоматично впровадження спільної податкової політики та вдосконаленої системи оподаткування. Поступовий перехід передбачає створення єдиного податкового режиму на основі певних принципів, серед яких: (1) відсутність перешкод від впровадженої національної податкової політики для вільного переміщення продукції; (2) переміщення робочої сили не має бути обмежене діючою податковою політикою держави; (3) податкова політика країни не повинна суперечити політиці ЄС [1]. ЄС має свою власну економічну зону, тому більшість директив щодо непрямого оподаткування встановлює однакові умови для компаній всіх держав-членів (особливо це стосується ПДВ та акцизу). Угода про асоціацію між Україною та ЄС передбачає гармонізацію ПДВ та акцизних тарифів. За допомогою проєкту EU4PFM проведено аналіз законодавства з ПДВ, виявлено невеликі невідповідності Директиві ЄС. Україна виконала кроки щодо акцизу, але існують директиви за межами Угоди про

асоціацію, які регулюють адміністрування акцизних податків. Це включає створення мережі акцизних складів, які відповідають стандартам ЄС (із невизначеними ставками податків). Це важливо для запобігання обігу контрафактів на єдиному ринку. Основний принцип ЄС - забезпечити баланс між стандартами оподаткування для фізичних і юридичних осіб. Заходи щодо уникнення ухилення від сплати податків та подвійного оподаткування повинні бути імплементовані в національне законодавство. Україна вже впровадила деякі глобальні та європейські стандарти для подолання ухилення від сплати податків, але правове середовище ЄС вимагає подальшої імplementації (зокрема, Директиви про механізми вирішення податкових спорів у ЄС) [3].

Хоча країни, які є членами ЄС, залишаються незалежними в ухваленні рішень, членство вимагає певної інтеграції, особливо в контексті податкових органів. Податкові органи усіх держав-членів взаємодіють для обміну інформацією, спільного контролю та врегулювання податкових боргів. Їхня тісна співпраця є ключовою для виявлення та зменшення податкових махінацій. На даному етапі важливо створити правову та адміністративну основу для автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки. Проект EU4PFM підтримує впровадження стандарту автоматичного обміну інформацією, включаючи розробку відповідних законопроектів та IT-рішень. Повна реалізація системи ЄС для адміністративного співробітництва вимагатиме додаткових змін до законодавства, включаючи обов'язки для бізнесу щодо збору та надання даних для обміну між компетентними органами держав-членів. Ці дані включають інформацію з державних реєстрів, і тому числі щодо заробітної плати та доходів резидентів інших держав-членів, операції платіжних компаній та інформацію з електронних платформ про доходи продавців [3].

Адаптація податкового законодавства України до стандартів ЄС виявляється недостатньою, існує подальша необхідність у розвитку адміністративних ресурсів податкової служби для ефективного впровадження цих норм. Крім того, необхідно впровадження конкретних IT-рішень, серед яких:

- підключення Державної податкової служби України до Спеціальної захищеної мережі CCN/CSI - спільної IT-платформи для обміну податковою інформацією з компетентними органами ЄС;

- використання IT-систем для автоматичного збору та обміну податковою інформацією, включаючи дані з державних реєстрів заробітної плати та доходів резидентів інших країн-членів, інформацію від фінансових установ про рахунки, дані платіжних компаній про операції, інформацію від електронних платформ про доходи продавців тощо;

- впровадження систем, таких як VIES (Система обміну інформацією про ПДВ), для підтвердження ідентифікаційних номерів платників ПДВ учасників економічних операцій, зареєстрованих у ЄС для транскордонних операцій;

- використання системи E-commerce та One-Stop Shop (OSS), яка спрощує обов'язки щодо ПДВ для транскордонних продавців онлайн;

- впровадження системи відшкодування ПДВ та системи моніторингу за переміщенням акцизних товарів контролю (EMCS) для ефективного контролю переміщення підакцизних товарів між державами-членами ЄС.

Україна активно працює в напрямку гармонізації податкової системи з урахуванням вимог та стандартів ЄС, враховуючи переваги та виклики, які супроводжують євроінтеграцію. Забезпечення стійкої та прозорої податкової системи, що відповідає міжнародним стандартам, є важливим кроком для залучення іноземних інвестицій, підвищення конкурентоспроможності та розвитку внутрішнього ринку. Однак, важливо враховувати, що ефективне впровадження та адаптація європейських податкових стандартів потребує не тільки законодавчої бази, але й відповідної інституційної культури та технічних можливостей.

Знакові, але часто трагічні події в історії нашої держави виправляли накопичені диспропорції в системі. Спочатку була Помаранчева революція, потім Революція Гідності,

зараз війна. Чи стане війна тим вікном можливостей, коли податкову реформу, яка повинна бути супроводжена не лише змінами в законодавстві, але й вдосконаленням адміністративних процедур та підвищенням податкової свідомості, вдасться довести до кінця. Цей процес складний, але він відкриває шлях для зміцнення економічних зв'язків з Європою та буде сприяти розвитку України в період повоєнного відновлення.

Список використаних джерел: 1. *Галушак І.Є., Кохан І.В., Дмитровська В.С. Формування податкової політики в контексті євроінтеграції. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка».* 2021. №2. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2021/8.pdf (дата звернення: 11.11.2023). 2. *Петик М.І., Саварін Л.А. Перспективи модернізації податкової системи України в контексті європейської інтеграції. Науковий вісник НЛТУ України.* 2013. №23.4. С. 271-278. (дата звернення: 11.11.2023). 3. *Присяжна Л. Податкові зміни, що необхідні Україні для вступу в ЄС. Ligazakon: веб-сайт.* URL: <https://biz.ligazakon.net/news> (дата звернення: 11.11.2023). 4. *Ковалевич Н.В., Долженко І.І. Податкова система в контексті парадигми інтеграційних процесів. Молодий вчений.* 2019. №10(74). URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1813> (дата звернення: 11.11.2023).